

DOI: 10.4274/tpa.909

Ankara 1. Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi'nde akran istismarı nedeniyle yargılanan çocukların değerlendirilmesi

Evaluation of the children on trial in the Ankara 1st children's High Criminal Court for peer abuse

Hasan Atakan Şengül, Nergis Cantürk, Gürol Cantürk*, Rukiye Dağalp**

Ankara Üniversitesi Adli Bilimler Enstitüsü Kriministik Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

*Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

**Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi İstatistik, Ankara, Türkiye

Özet

Amaç: Kanunlarda suç olarak tanımlanan fiilleri gerçekleştiren çocuklar, suça sürüklenen çocuklardır. Tanımlanan fiillerin mağduru da çocuk olduğunda hem korunmaya ihtiyacı olan, hem de suça sürüklenen çocuk sayısı artmakta, yaşanan olayın iki taraflı mağduru da çocuklar olmaktadır.

Gereç ve Yöntem: İki bin yedi- 2010 yılları arasındaki dört yıllık sürede Ankara 1. Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi'nde karara bağlanan ve mağdurları da çocuk yaş grubunda bulunan 188 olgunun dava dosyaları ile karar kartonları geriye dönük olarak incelenmiştir.

Bulgular: Yargılaması yapılan çocukların tamamı erkektir. Suça sürüklenen çocukların yaş ortalaması 15,95 yıl mağdur çocukların yaş ortalaması 13,85 yıl bulunmuştur. Suça sürüklenen çocukların tamamının ekonomik durumu kötü olup, yargılaması yapılan suçların %50,5'i mala karşı işlenen suçlar, %39,8'i cinsel suçlar, %8,6'sı ise şahsa karşı işlenen suçlardır. Sanıkların sadece %26,9'unun öğrencilik yaşamı devam etmektedir, %37,6'sı ise işçidir. Mahkeme tarafından olgularımızın %45,2'si hakkında hapis cezası, %32,8'i hakkında para cezası ya da denetimli serbestlik, %22'si hakkında ise beraat ya da düşme kararı verilmiştir. Davaların %47,42'si bir yıl içerisinde sonuçlanmıştır.

Çıkarımlar: Çocuk suçluluğunda aile yapısı, sosyo-kültürel durum ve eğitim kadar arkadaş çevresi de önemlidir. Suçun önlenmesi alanında aile desteği ve eğitim programları önemli bir yer tutar. Akran suçluluğunda suçun önlenmesi başarılı olduğunda hem suça sürüklenen çocuk, hem de mağdur olan çocuğun korunması sağlanacaktır. (*Türk Ped Arş 2012; 47: 283-9*)

Anahtar sözcükler: Çocuk suçluluğu, çocuk istismarı, mahkeme kararı

Summary

Aim: Children performing acts defined as criminal law are the children who are dragged into crime. When the victim of the identified actions are children, both the number of children who need protection and who are dragged into crime increases and the victim of both sides in the incident become children.

Material and Method: The case files and cartons of decisions of 188 events sentenced in the Ankara 1st Children's High Criminal Court for 4-year period between 2007-2010 in which victims are in the pediatric age group were retrospectively examined.

Results: All of the children in the proceedings are male. The average age of children dragged into crime is 15,95 and the average age of children who are victims is 13,85. So all of the children dragged into crime have poor economic status; 50,5% of the trial offences are crimes against property, 39,8% are sexual offenses and 8,6% are crimes against person. Only the 26,9% of the defendants' student lives continue, 37,6% of the defendants are workers, 45,2% of our events was sentenced with conviction, 32,8% was fined or probated, 22% was acquitted or dropped by the court. Forty seven percent of the trials were concluded in a year.

Conclusions: The circle of friends is as important as the family structure, socio- cultural status and education regarding the juvenile delinquency. Family support and educational programs have a significant place concerning the prevention of crime. When the prevention of crime is successfully managed in coequal delinquency, protection will be provided for both the children dragged into crime and the children who are victimized. (*Türk Arch Ped 2012; 47: 283-9*)

Key words: Child abuse, court decision, juvenile delinquency

Yazışma Adresi/Address for Correspondence: Dr. Nergis Cantürk, Ankara Üniversitesi Adli Bilimler Enstitüsü Kriministik Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

E-posta: nergiscanturk@yahoo.com **Geliş Tarihi/Received:** 21.02.2012 **Kabul Tarihi/Accepted:** 13.08.2012

Türk Pediatri Arşivi Dergisi, Galenos Yayinevi tarafından basılmıştır. / Turkish Archives of Pediatrics, published by Galenos Publishing

Giriş

Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 1. maddesine göre, "Daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, 18 yaşına kadar her insan" çocuktur (1). Çocuk Koruma Kanunu'na (ÇKK) göre çocuk, daha erken yaşta ergen olsa bile, 18 yaşını doldurmamış kişidir. Yine ÇKK'ya göre bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmâl veya istismar edilen ya da suç mağduru olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuk ise suça sürüklenen çocuktur (2). Sosyolojik açıdan çocuk suçluluğu söz konusu olduğunda, kanunda tanımlanan fiil suç, o fiili gerçekleştiren çocuk suçludur şeklinde tanımlamaz (3).

Akran istismarı; tekrarlayıcı ve sürekli olan, gücün sistematik olarak yakın yaştaki çocuklara karşı kötüye kullanıldığı, zarar verici ve incitici saldırgan davranıştır (4). Bu davranış, hedef olan kişide ruhsal sıkıntıdan, fiziksel yaralanma ve ölüme kadar değişen geniş bir yelpazededir (5,6).

Çocuk Koruma Kanunu'na göre, çocuk ağır ceza mahkemesi, çocuklar tarafından işlenen ve ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlarla ilgili davalara bakar (2). Suça sürüklenen çocuk ve gençler bütün ülkeler için çok önemli bir sorun haline gelmektedir ve çocuk suçluluğu uluslararası bir sorundur (7,8). Suça karışan çocukların akran istismarına daha fazla maruz kaldıkları bildirilmiştir (9). Çocuk suçluluğunun intihar davranışı açısından da olası bir risk etmeni olduğu bildirilmiştir (10). Olumsuz hayat olayları, aile çatışmaları ile başa çıkamama, parçalanmış aile oranının, suça sürüklenen çocuklarda kontrol grubuna göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu, aksine, eğitim seviyesinin, olumsuz hayat olaylarına karşı stres etmeninin, aile çevresi ve sosyal desteğin, suça sürüklenen çocuklarda, kontrol grubuna göre anlamlı şekilde düşük olduğu belirlenmiştir (11). Ekonomik durumun kötü olması özellikle mala karşı işlenen suçlar açısından bir risk etmeni olup, Türk-İş'in yaptığı araştırmaya göre Türkiye'de 2007 yılı için açlık sınırı 642,10 TL, 2008 yılı için açlık sınırı 720,66 TL, 2009 yılı için açlık sınırı 749,49 TL ve 2010 yılı için açlık sınırı 839,23 TL'dir (12). İki bin on yılı Kasım ayı için dört kişilik ailenin yoksulluk sınırı 2 807 36 TL'dir (13,14).

Gereç ve Yöntem

Ankara 1. Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi'nde 01.01.2007 ile 31.12.2010 tarihleri arasında karara bağlanan davalara ait 91 (%25,93) dava dosyası ile mahkemede olmadığı için dava dosyalarına ulaşılamayan 260 (%74,07) karar kartonu geriye dönük olarak incelenmiştir. Bu süre içerisinde mahkemede 351 davanın karara bağlandığı belirlenmiş olup bunların 188'inin (%55,56) mağdurları çocuk yaş grubundadır. Elde edilen veriler SPSS 16,00 programında değerlendirilmiş ve sonuçlar tablo ve grafikler şeklinde gösterilmiştir.

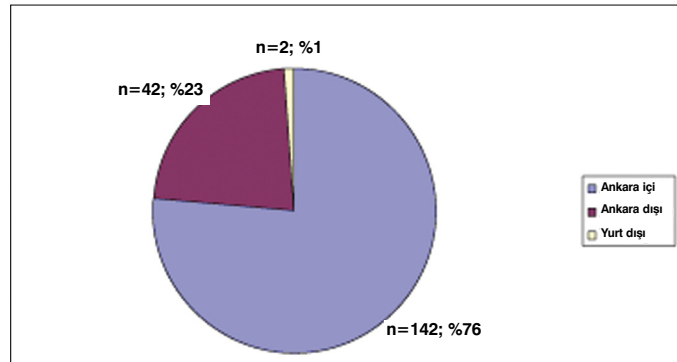
Bulgular

Çocuk mağdurlara karşı işlenen suçlarda yargılanan çocukların tamamı erkek olup, yaşları 12,37 ile 17,99 yıl arasında değişmektedir. Yaş ortalaması 15,95 yıldır (SS=1,49). Seksen yedi olgu (% 46,8) 12- 15 yaş grubunda iken, 99 olgu (%53,2) 16-18 yaş grubundadır.

Mağdur çocukların 131'i (%70,4) erkek, 55'i (%29,6) kızdır. Mağdur çocukların yaşları 2,40 ile 17,94 arasında değişmekte olup, ortalaması 13,85 (SD=3,20) olarak hesaplanmıştır. Mağdurların 34'ü (%18,3) 0-11 yaş grubunda, 106'sı (%57) 12-15 yaş grubunda, 46'sı (%24,7) 16-18 yaş grubundadır. Suça sürüklenen ve mağdur çocukların yaş grupları dağılımı Tablo 1'de görülmekte olup, yaş gruplarının dağılımında anlamlı farklılık saptanmıştır (p<0,001).

Grafik 1'de suça sürüklenen çocukların doğum yeri gösterilmiştir. Suça sürüklenen çocukların 168'inin (%90,3) ilköğretim, 18'inin (%9,7) ise lise düzeyinde eğitimi olduğu belirlenmiştir.

Suçta sürüklenen çocukların tamamının ekonomik durumu kötüdür. Tablo 2'de suça sürüklenen çocukların eğitim düzeyleri ve meslek grupları dağılımı görülmektedir. Gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>0,05). Yüz on altı olgunun yaşadığı yer belli değildir. Yaşadığı yer saptanabilen 70 olgu kendi içinde değerlendirildiğinde; 25'i (%35,7) gecekonduda, 19'u (%27,1) kirada, 26'sı (%37,2) ailesine ait olan evde yaşamaktadır. Yüz yirmi iki olgunun anne babası ile

Grafik 1. Suça sürüklenen çocukların doğum yerleri

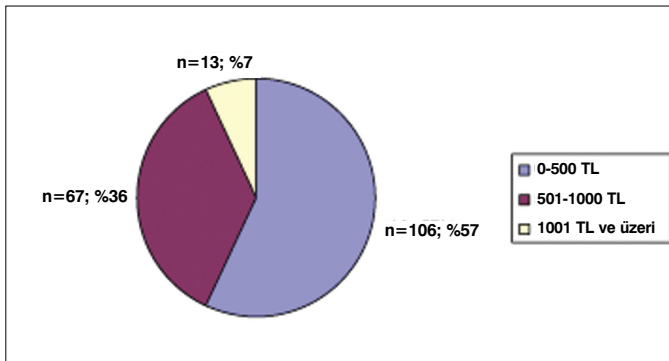
Tablo 1. Suça sürüklenen ve mağdur çocukların yaş grupları dağılımı

Sanık yaş grupları (yıl)	Mağdur yaş grupları (yıl)			
	0-11	12-15	16-18	Toplam
12-15	28 %15,1	46 %24,7	13 %7	87 %46,8
16-18	6 %3,2	60 %32,3	33 %17,7	99 %53,2
Toplam	34 %18,3	106 %57	46 %24,7	186 %100

ilgili bilgiye ulaşılammıştır. Anne ve babaları hakkında bilgiye ulaşılan 64 olgu kendi içinde değerlendirildiğinde 46 (%71,9) olgunun anne ve babasının beraber olduğu, 15 (%23,4) olgunun anne ve babasının ayrılmış olduğu, iki (%3,1) olgunun annesinin, bir olgunun babasının vefat ettiği saptanmıştır. Yargılaması yapılan olguların tamamı çocuk olduğundan ailelerinin aylık gelir durumu değerlendirilmiştir. Aylık 1500 TL'nin üzerinde geliri olan aile bulunmamaktadır. Suça sürüklenen çocukların ailelerinin aylık gelir dağılımı Grafik 2'de görülmektedir.

Suça sürüklenen çocukların yargılandığı suç olaylarının 94'ünün (%50,5) mala karşı işlenen suçlar, 74'ünün (%39,8) cinsel suçlar, 16'sının (%8,6) şahsa karşı işlenen suçlar, ikisinin (%1,1) ise uyuşturucu suçu olduğu belirlenmiştir. Mala karşı işlenen 94 suç kendi içinde değerlendirildiğinde; 66'sının (%70,21) nitelikli yağma, 22'sinin (%23,5) yağma, üçünün de (%3,19) gasp ve hırsızlık suçu olduğu belirlenmiştir. Yetmiş dört cinsel suç kendi içinde değerlendirildiğinde; 46'sının (%62,16) çocuk cinsel istismarı ve dokuzunun (%12,16) reşit olmayanla cinsel ilişki niteliğinde olduğu belirlendi. On dokuz (%25,68) olgunun ise 01.06.2005 tarihinden önce yürürlükteki 765 Sayılı Türk Ceza Kanununun ilgili maddelerinden yargılandıkları; yedisinin (%9,46) 414. madde, 12'sinin (%16,22) 415. maddeden yargılandığı saptandı.

Şahsa karşı işlenen 16 suç kendi içinde değerlendirildiğinde; yedisinin (%43,75) yaralama, beşinin (%31,25) kasten adam öldürme, üçünün (%18,75) hürriyeti tehdit, birinin (%6,25) adam öldürmeye teşebbüs suçundan yargılandığı belirlenmiştir. Sanıkların 178'i (%95,7) sabıkasız,

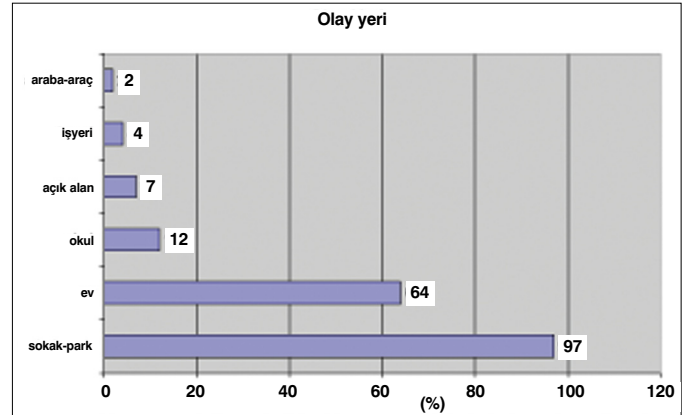
Grafik 2. Suça sürüklenen çocukların ailelerinin aylık gelir dağılımı

sekizi (%4,3) sabıkalıdır. Yargılama yapılan olayların 135'inde (%72,6) bir kişi sanık iken, 36'sında (%19,4) iki, 10'unda (%5,4) üç, birer (%0,5) olayda ise beş ve altı sanığın yargılandığı saptanmıştır. Yüz otuz (%69,9) olayda suç Ankara merkezinde işlenmiş iken, 56 (%30,1) olayda suç kırsal bölgede gerçekleşmiştir. Olayların gerçekleştiği olay yerleri Grafik 3'te görülmektedir.

Mahkeme 84 (%45,2) olguya hapis cezası, 61 (%32,8) olguya para cezası veya denetimli serbestlik, 41 (%22) olguya ise beraat veya düşme kararı vermiştir. Hapis cezası verilen 84 olgu kendi içinde değerlendirildiğinde; 29'una (%34,52) 0-2 yıl, 34'üne (%40,48) 3-5 yıl, 14'üne (%16,67) 6-8 yıl, beşine (%5,95) sekiz yıldan fazla hapis cezası kararı verilmiştir. Sıfır-iki yıl hapis cezası kararı verilen iki (%2,38) olgunun cezası tecil edilmiştir. Uyuşturucu madde kullanımı olan iki olgu hariç tutulduğunda olay türü grupları ve mahkemenin verdiği karar gruplarının dağılımı Tablo 3'te gösterilmiştir. İşlenen olay türü ile verilen kararlar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($p < 0,001$).

Suça sürüklenen çocuk yaş gruplarına göre olay türü arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p > 0,05$). Olay tarihinden itibaren mahkemenin karar süresi Grafik 4'te gösterilmiştir.

Psikiyatrik muayene raporuna ulaşılabilen 44 olgunun kendi içinde değerlendirildiğinde 42'sinde (%95,5) herhangi bir psikopatoloji saptanmamış olup, iki (%4,5) olguda ceza ehliyetini etkilemeyen antisosyal kişilik bozukluğu

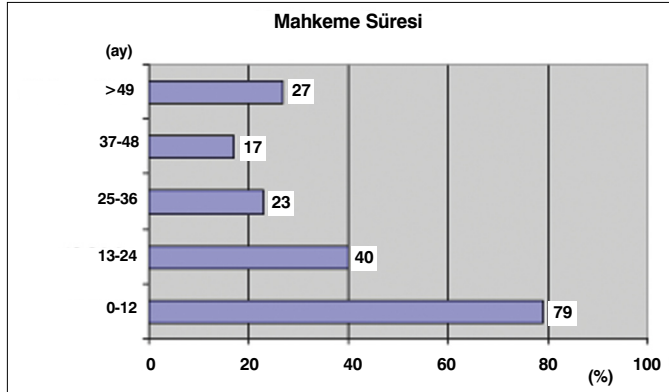

Grafik 3. Olay yeri

Tablo 2. Suça sürüklenen çocukların eğitim ve meslek grupları dağılımı

Eğitim düzeyi	Meslek grupları				
	İşsiz	İşçi	Öğrenci	Serbest meslek	Toplam
İlköğretim	29 %15,6	61 %32,8	45 %24,2	33 %17,7	168 %90,3
Lise	4 %2,2	9 %4,8	5 %2,7	0 %0	18 %9,7
Toplam	33 %17,7	70 %37,6	50 %26,9	33 %17,7	186 %100

saptanmıştır. Yüz atmış bir olguda madde kullanımı bilgisi yoktur. Yirmi beş olgu kendi içerisinde değerlendirildiğinde; 19 (%76) olgunun madde kullanmadığını, iki (%8) olgunun sigara kullandığını, bir (%4) olgunun uçucu madde, iki (%8) olgunun uyuşturucu madde, bir (%4) olgunun ise uçucu ve uyuşturucu madde kullandığını ifade ettiği dosya bilgilerinden anlaşılmaktadır.

Grafik 4. Olay tarihinden karar verilene kadar geçen süre

Yüz otuz yedi olguda mağdur meslek ve eğitim bilgilerine ulaşılamamıştır. Mağdur meslek ve eğitim bilgilerine ulaşılabilen 186 olgunun bilgileri Tablo 4'te gösterilmiştir.

Yüz yirmi dokuz olgunun mağduru ile suça sürüklenen çocuğun yakınlık derecesi hakkında bilgi yoktur. Bu konuda bilgi edinilen 57 olay kendi içerisinde değerlendirildiğinde; 21 (%36,8) olgunun yabancı olduğu, 31 (%54,4) olgunun arkadaş olduğu, üç (%5,3) olgunun birinci derece akraba olduğu ve iki (%3,5) kişinin ise komşu olduğu belirlenmiştir.

Tartışma

Akran istismarı sıklıkla kabadayılık/zorbalık davranışları şeklinde görülmektedir. Akran istismarı bir birey veya grubun bir başka bireye uyguladığı, sürekliliği ve tekrarlayıcılığı olan gücün sistematik olarak kötüye kullanıldığı zarar verici ve incitici saldırgan davranıştır. Dünya Sağlık Örgütü tarafından da, bir çocuğa, başka bir ya da bir grup akranın kötü, hoşça gitmeyen şeyler söylemesi, yapması ve tekrarlı olarak sataşması gibi eylemler akran istismarı olarak tanımlanırken, eşit güçteki iki çocuğun tartışması ya da kavga etmesi gibi eylemlerin ise istismar olmadığı belirtilmiştir (15-18).

Tablo 3. İşlenen suç türü ile verilen kararların dağılımı

İşlenen suç	Mahkeme kararı			
	Hapis cezası	Para cezası ve denetimli serbestlik	Beraat ve düşme	Toplam
Cinsel suçlar	21 %11,4	37 %20,1	17 %9,2	75 %40,8
Mala karşı işlenen suçlar	55 %29,9	19 %10,3	20 %10,9	94 %51
Şahsa karşı işlenen suçlar	8 %4,3	4 %2,2	3 %1,6	15 %8,2
Toplam	84 %45,7	60 %32,6	40 %21,7	184 %100

Tablo 4. Mağdurların eğitim ve meslek dağılımı

Mağdur eğitim	Mağdur meslek				
	Öğrenci	İşsiz	İşçi	Serbest meslek- memur	Toplam
Cahil	0 %0	1 %2	0 %0	0 %0	1 %2
İlköğretim	20 %40,8	7 %14,3	4 %8,2	2 %4,1	33 %67,4
Lise	9 %18,4	2 %4,1	2 %4,1	0 %0	13 %26,5
Üniversite	1 %2	0 %0	0 %0	1 %2	2 %4,1
Toplam	30 %61,2	10 %20,4	6 %12,2	3 %6,1	49 %100

Çocukların kırılgan ve hassas olmaları ve büyüme ve gelişmelerinin yetişkinlere bağımlı olması nedeniyle çocuklara yönelik şiddetin önlenmesi ve çocukların korunması konularında ailelerin, toplumun ve devletin sorumluluğu bulunmaktadır. Çalışma süresi içerisinde Ankara 1. Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi'nde karara bağlanan davaların %55,56'sının mağdurlarının çocuk olması; suça sürüklenen çocukların, yine çocukları mağdur ettiğini gösteren ciddi bir değişkendir.

Araştırmamızda suça sürüklenen çocukların %76'sının doğum yeri Ankara'dır. Araştırmamız Ankara'da bulunan Ankara 1. Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi olguları olduğundan bu beklenir bir sonuçtur. Güral'ın (19) Erzurum ilinde yaptığı çocuk suçluluğu hakkındaki çalışmada incelenen olguların %69,6'sının doğum yerlerinin Erzurum olduğu belirlenmiştir. Ok'un (20) İzmir Çocuk İslahevinde yaptığı çalışmada incelenen olguların doğum yerlerinin yüksek oranda Ege bölgesi olduğu bildirilmiştir.

Erkek çocukların sıklıkla hırsızlık ve şiddet suçu işlediği, olayların çoğunun şehir merkezlerinde olduğu, suça sürüklenen çocuklarda sigara, alkol ve madde kullanımının artmış olduğu bildirilmiştir (13,21-24). Van'da yapılan bir araştırmada işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği hususunda yani işlediği suça karşı ceza sorumluluğu konusunda adli rapor istenen 289 olgunun 288'inin erkek olduğu saptanmıştır (25). Araştırmamızda suça sürüklenen çocukların tamamı erkektir. Tablo 1'e göre suça sürüklenen çocuğun yaşı ne olursa olsun mağdurların çoğunluğu 12-15 yıl yaş grubundadır. Cinsel saldırıda bulunmuş 223 erkek saldırgan ergen üzerinde yapılan bir çalışmada sınıflandırma açısından en iyi bulgunun mağdurların yaş aralığı (çocuk, ergen veya yetişkin) olduğu bildirilmiştir (26).

On yedinci yy.'da Victor Hugo: "Bir okulun yapılması, bir hapisanenin kapanması demektir." sözüyle, eğitim ve suçluluk arasındaki ilişkiye dikkat çekmiştir. Araştırmamızda sanık çocukların yaş ortalaması 15,95 olmakla birlikte, olguların %90,3'ünün eğitiminin ilköğretim düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Yaş ortalaması ile çocukların eğitim düzeyinin uyumlu olmaması, araştırma grubumuzda zorunlu olan ilköğretim eğitimi sonrası çocukların lise eğitimine devam etmemiş olduklarını düşündürmektedir. Araştırma grubumuzda mağdur çocukların eğitim düzeyi daha yüksek, öğrenci oranı daha fazladır.

Fakirlik özellikle genç yaşlarda baş edilmesi zor bir sorudur (13). Ekonomik sorununun çözümlenmesi ile en çok işlenen suç türü olarak belirlenen mala karşı suçlarda (%50,5) azalma gerçekleşecektir. Bu araştırmada suça sürüklenen çocukların ailelerinin tamamının ekonomik durumları kötüdür ve yoksulluk sınırının altındadır. Aylık 1500 TL üzerinde geliri bulunan aile bulunmamaktadır.

Anne-babanın birbirleriyle olan ilişkilerindeki uyumsuzluğu çocuk suçluluğu açısından önemlidir. Çünkü çocuk, anne-babasıyla ya da başkasıyla olan ilişkilerinde her zaman anne-

babasını örnek alacaktır (27). Çocuk toplumsallaşma özelliğini en yoğun ve samimi şekilde aile içinde kazanır (21). Aile, hayati gereksinimlerin dışında, çocuğun sevgi, korunma gibi ihtiyaçlarını da karşılamakla yükümlüdür (28,29). Parçalanmış aile üyesi çocuklarda çocuk suçluluğu oranının diğer ailelere göre daha fazla olduğu ve ailelerde yapısal değişikliğin de suçluluğu etkileyen bir etmen olduğu bildirilmiştir (30).

Hapiste bulunan çocuklarda yapılan bir araştırmada sekiz çocuğun yedisinde aile içi şiddet öyküsü bulunduğu bildirilmiştir (31). Araştırmamız geriye dönük bir çalışma olduğundan her dava için çocukların aile beraberliği değerlendirilememiş olsa da bu konuda bilgi edinilen olguların %28,1'inin ailelerinin parçalanmış olduğu belirlenmiştir. Öter'in (32) Antalya ilinde yapmış olduğu çocuk suçluluğunun toplumsal nedenlerini irdeleyen çalışmasında olguların %30'unun ailesinin parçalanmış olduğunu bildirmiştir. Ergündüz'ün (33) 2010 yılında İstanbul ilinde yapmış olduğu, suça sürüklenen çocukların daha önce uğradıkları istismarın değerlendirildiği araştırmada, olguların %82'sinin anne ve babasının birlikte, geri kalanının parçalanmış aile olduğu belirlenmiştir.

İşlenen suçların aydınlatılmasında kriminal soruşturmanın en önemli basamağı olay yeri incelemesidir. İşlenen suçların karanlık ve çıkmaz sokaklarda gerçekleştiği yanlış inancına ters olarak ev ortamının suç işlemede önemli olduğu bilinmektedir (34). Araştırmamızda işlenen suçların %34,04'ü evde gerçekleşmiştir.

Türkiye'de çocukların en çok sürüklendiği suçların başında hırsızlık, kapkaç, şiddet davranışı gelmektedir (17). Ülkemizde farik ve mümeyyizlik konusunda yapılan pek çok çalışmada; çocukların en yaygın işlediği suç hırsızlık olarak bildirilmiştir. Bu çalışmalarda, işlenen suçlar içinde hırsızlık suçunun oranı %28,4 ile %70,6, arasında değişen oranlarda saptanmıştır (17,35-52). Çalışmamızda en çok işlenen suç türü %50,5 ile mala karşı işlenen suçlardır. Mala karşı işlenen suçların %90'ından fazlası yağma ve nitelikli yağma suçlarıdır. Bu konudaki diğer yapılan çalışmalara göre hırsızlık oranının düşüklüğü, çalışma grubumuzun ağır ceza mahkemesi olgularından seçilmiş olmasındadır.

Çocuk suçluluğunda en sık işlenen suçun mala karşı işlenen suçlar olduğu, bunu cinsel suçların veya beden dokunulmazlığına karşı işlenen suçların izlediği çeşitli araştırmalarda gösterilmiştir. Güral'ın (19) Erzurum ilindeki çalışmasında işlenen suç türlerinin %47,3'ünün mal varlığına karşı, %35,45'inin beden dokunulmazlığına karşı olduğu görülmüştür. Çoğan'ın (53) Edirne ilinde yaptığı çalışmada işlenen suç türlerinin %34,6'sının mala karşı, %6,8'inin cinsel amaçlı olduğu görülmüştür. Öter'in (32) Antalya ilinde yaptığı çalışmada işlenen suç türlerinin %67'sinin mala karşı işlenen suçlardan ve %16,6'sının cinsel suçlardan oluştuğu görülmektedir. Ok'un (20) İzmir Çocuk İslahevindeki çalışmasında incelenen olguların % 55,67'sinin mala karşı ve %23,84'ünün cinsel suç türlerinden oluştuğu belirlenmiştir. Kunt'un (54) Ankara Çocuk İslahevinde yapmış olduğu

çalışmada incelenen olguların %25'inin mala karşı, %25'inin gasp ve %25'inin cinsel suçlardan oluştuğu görülmektedir. Çalışmamızda suça sürüklenen çocukların %51'i mala karşı işlenen suçlar, %40,8'i cinsel suçlar, %8,2'si şahsa karşı işlenen suçlardan yargılanmıştır.

Araştırmamızda mahkeme sürecinin olguların %42,02'si için bir yıl içinde sonuçlandığı saptanmıştır. Çoğan'ın (53) Edirne ilinde yaptığı çalışmada da olguların %48,6'sı için mahkemenin bir yıl içerisinde sonuçlandığı görülmektedir. Özellikle çocuk mahkemelerinin hızlı sonuçlanması çocukların uzayan yargılama sürecinde örselenmemesi açısından çok önemlidir.

Çocuk suçluluğunda aile ve eğitim, arkadaş çevresi önemli etmenlerdir. Akran grubunun olumlu etkilerinin yanında olumsuz etkileri de olabilmektedir. Hatta bu olumsuz etkiler olumlulardan daha baskındır. Aile ilişkileri yetersiz olan suça sürüklenmeye yatkın çocukların akran gruplarına daha çok ilgi duydukları ve akran gruplarından olumsuz etkilendikleri söylenebilir (55). Araştırmamızda işlenen suçların %25,53'ünde birden fazla sanık bulunması, çocukların birbirlerinden etkilenebileceklerini ve kötü niyetli kişilerin istismarına maruz kalabileceklerini akla getirmektedir.

Bir çocuk suça sürüklendiğinde, çocuğun yeniden suç işlemesinin engellenmesi en önemli amaçtır. Çalışmamızda suça sürüklenen çocukların %95,7'si sabıkasız olup, %4,3'ü sabıkalıdır. Çocuk suça sürüklendiğinde; olgu yönetimi, kişisel tedavi, aile tedavisi, gençlik mahkemesi ve onarıcı adalet programlarından sadece aile tedavisi programı ile yeniden suç işlemenin istatistiksel olarak anlamlı şekilde azaldığı bildirilmiştir (56).

Sonuç

Çocuk suçluluğunda asıl önemli konu çocukları suça sürüklenmekten korumaktır. Bu konuda aile desteği ve eğitim programları önem kazanmaktadır. Çocuk ve ergenlerin yeniden suç işleme riski ve gereksinimleri değerlendirilmeli ve önlemler buna göre alınmalıdır.

Teşekkür

Araştırmamız sırasında desteğini esirgemeyen Ankara 1. Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi Başkanı Sayın Sadi SARIYILDIZ'a ve Ankara 1. Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi kalem çalışanlarına teşekkür ederiz.

Çıkar çatışması: Bildirilmemiştir.

Kaynaklar

- Unicef, 1989, http://www.unicef.org/turkey/crc/_cr23c.html. Erişim tarihi: 28.12.2011.
- <http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/1527.html>. Erişim tarihi: 28.12.2011
- Işıktaç Y. Sosyolojik açıdan çocuk suçluluğu ve bir hukuk devleti olan Türkiye'de devletin cezalandırma yetkisini kullanım biçimi. *Mevzuat Dergisi* 1999; 13(2): 1-8.
- Pişkin M. Okul zorbalığı: tanımı, türleri, ilişkili olduğu faktörler ve alınabilecek önlemler. *KUYEB Dergisi* 2002; 2: 531-62.
- Craig WM, Pepler DJ. Identifying and targeting risk for involvement in bullying and victimization. *Can J Psychiatry* 2003; 48: 577-82.
- Rigby K. Consequences of bullying in schools. *Can J Psychiatry* 2003; 48:(9) 583-90.
- Çataloluk S. Çocuk suçluluğu, bilim uzmanlığı tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1983.
- Pellegrini RJ, Roundtree T, Camagna TF, Queirolo SS. On the epidemiology of violent juvenile crime in America: a total arrest-referenced approach. *Psychol Rep* 2000; 86:(3 Pt 2) 1171-86.
- Akduman GG, Baran G. Suça karışan ve karışmayan 12-15 yaş grubundaki çocuklarda akran istismarının çeşitli ailesel özelliklerle ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Derg* 2011; 12(1): 76-83.
- Björkenstam E, Björkenstam C, Vinnerljung B, Hallqvist J, Ljung R. Juvenile delinquency, social background and suicide-a Swedish national cohort study of 992, 881 young adults. *Int J Epidemiol* 2011; 40(6): 1585-92.
- Wei HP, Yang FR. Social-psychological factors contributing to male juvenile delinquency. *Zhongguo Dang Dai Er Ke Za Zhi* 2011; 13(11): 904-7.
- <http://www.turkis.org.tr/source.cms.docs/turkis.org.tr.ce/docs/file/gidaharcama.pdf>. Erişim tarihi: 04.01.2012.
- Ozen S, Ece A, Oto R, Tirasci Y, Goren S. Juvenile delinquency in a developing country: a province example in Turkey. *Int J Law Psychiatry* 2005; 28(4): 430-41.
- <http://www.turkis.org.tr/source.cms.docs/turkis.org.tr.ce/docs/file/aclikkasim11.doc>. Erişim tarihi: 04.01.2012.
- Alikasifoğlu M. Akran istismarı. *Türk Ped Arş* 2011; 46 (Özel Sayı): 31-4.
- Bozkurt S, Akbıyık A, Yüzük S, Beşer NG, Sağkal T. Bir yatılı bölge okulunda akran istismarı ve farkındalık eğitiminin etkisi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi* 2011; 14: 4.
- Kabasakal Z, Girli A, Okun B, Çelik N, Vardarlı G. Kaynaştırma öğrencileri, akran ilişkileri ve akran istismarı. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* 2008; 23: 169-76.
- Alikasifoğlu M, Erginoz E, Ercan O, Uysal O, Kaymak DA, İter O. Violent behaviour among Turkish high school students and correlates of physical fighting. *Eur J Public Health* 2004; 14(2): 173-7.
- Güral B. Türkiye'de çocuk suçluluğu ve nedenleri-Erzurum örneği, yüksek lisans tezi, Polis Akademisi, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Suç Araştırmaları Anabilim Dalı, Ankara, 2009.
- Ok A. Kurumlar ve suçlu çocuklar. *Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı*, İzmir, 1989: 5-67.
- Polat O. Suça itilen çocuklar, kriminoloji ve kriminalistik üzerine notlar. Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2004:189-201.
- Farrington DP, Loeber R. Epidemiology of juvenile violence. *Child Adolesc Psychiatr Clin N Am* 2000; 9(4): 733-48.
- Ellickson PL, Tucker JS, Klein DJ. High-risk behaviors associated with early smoking: results from a 5-year follow-up. *J Adolesc Health* 2001; 28(6): 465-73.
- Güngör M. Evrensel bir sorun olarak çocuk suçluluğu ve sokakta çalışan ve yaşayan çocuklar. *ADYÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2008; 1(1): 25-43.
- Selvi Y, Aydın A, Kılıç S, Özdemir PG. Çocuk suçluluğunda sosyal ve coğrafi bölgenin belirleyici rolü. *Düşünen Adam: Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi* 2011; 24(2): 165-6.
- Aebi M, Vogt G, Plattner B, Steinhausen HC, Bessler C. Offender types and criminality dimensions in male juveniles convicted of sexual offenses. *Sex Abuse* 2012; 24(3): 265-88.
- Soyaslan D. Suçluluğun faktörleri ve suçluluğun bireysel faktörleri, kriminoloji (Suç ve Ceza Bilimleri). 2. baskı, Ankara: Adalet Matbaacılık, 1998: 43-96.
- Savaşır Y. Suçlu çocuklarda atipik aile faktör, aile yazıları-3. İçinde: Dikeçilgil B, Çiğdem A (yazarlar). *Birey, Kişilik ve Toplum der.* Ankara: Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, 1991: 22-7.
- Özsan M. Çocuk suçlarında aile ve anne-baba ilişkilerinin rolü, aile yazıları-3. İçinde: Dikeçilgil B, Çiğdem A (yazarlar). *Birey, Kişilik ve Toplum der.* Ankara: Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, 1991: 33-40.

30. Schroeder RD, Osgood AK, Oghia MJ. Family transitions and juvenile delinquency. *Sociol Inq* 2010; 80(4): 579-604.
31. Perkins SC, Cortina KS, Smith-Darden JP, Graham-Bermann SA. The mediating role of self-regulation between intrafamilial violence and mental health adjustment in incarcerated male adolescents. *J Interpers Violence* 2012; 27(7): 1199-224.
32. Öter A. Çocuk suçluluğunun toplumsal nedenleri- Antalya Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, 2005.
33. Ergündüz ŞZ. Çocuk suçluluğunda çocuk istismarı olgularının değerlendirilmesi. Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul, 2010.
34. Cantürk N, Koç S. Adli tıp kurumunda değerlendirilen cinsel suç sanıklarının sosyo-demografik özellikleri ve psikiyatrik profilleri. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası* 2010; 63(2): 49-53.
35. Göker Z, Hesapçıoğlu ST, Sarp KS, Kandil ST. KTÜ Tıp Fakültesi Çocuk-Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları polikliniğine son iki yılda başvuran adli olguların değerlendirilmesi, *Adli Tıp Dergisi* 2006; 20(3): 1-5.
36. Dülger HE, Hancı İH, Ertürk S, Coşkun H. 1998-1991 yılları arasında suç işledikleri iddiasıyla Elazığ'da farik-i mümeyyizlik muayenesi için gönderilen çocukların demografik özellikleri. *Adli Tıp Dergisi* 1992; 8: 131-6.
37. Karagöz YM, Atılğan M. Antalya'da 1987-1993 yıllarında farik-i mümeyyizlik muayenesi yapılan 1408 olgunun retrospektif değerlendirilmesi. 1. Ulusal Adli Tıp Kongresi: Poster bildirisi, İstanbul 1994: 337-42.
38. Tunalı İ, Kendi Ö, Bilge Y, Bengidal S, Demirel B. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı'na 1989-1993 tarihleri arasında mahkemelerce fark ve temyiz muayenesinin yapılması için gönderilen 50 vakada çocuk suçluluğunun değerlendirilmesi 1.Ulusal Adli Tıp Kongresi. İstanbul, 1994: 363-7.
39. Yavuz C, Hancı İH, Çakmak A, Arısoy Y, Ege B. 1991-1993 yılları arasında İzmir'de Çocuk Suçluluğu. 1. Adli Bilimler Kongresi, Adana, 1994: 151-4.
40. Akyüz G, Beyaztaş FY, Kuşu N, Analan E, Doğan O. Suç işledikleri iddiasıyla muayeneye gönderilen çocuk ve ergenlerde sosyodemografik ve klinik özelliklerin değerlendirilmesi. *Adli Tıp Bülteni* 2000; 5(2): 70-5.
41. Savran B, Çekin N, Özdemir MH, Şen F. Adana'da 1994 yılında farik-i mümeyyizlik muayeneleri yapılan olguların değerlendirilmesi. 8. Ulusal Adli Tıp Günleri, Antalya, 1995: 289-93.
42. Tıraşçı Y, Gören S. 1985-1994 yılları arasında Diyarbakır'da yargıya intikal eden çocukların işledikleri suçların sıklığı ve demografik özellikleri. 8.Ulusal Adli Tıp Günleri, Antalya, 1995: 295-98.
43. Turla A, Böke Ö, Başar Y, Uslu K. Samsun'da farik ve mümeyyizlik muayenelerinin sosyodemografik özellikleri. *Adli Tıp Dergisi* 2002; 16(1): 32-9.
44. Tuğ A, Balseven A, Özdemir Ç, Hancı İH. 1996-1999 Çocuk suçluluğu profili. 9. Ulusal Adli Tıp Günleri, Antalya 2001: 80-3
45. Gündoğmuş ÜN, Çolak B, Boz H, Biçer Ü. 1996-2001 yıllarında Kocaeli'nde yapılan farik-i mümeyyizlik muayenelerinin değerlendirilmesi. *Adli Tıp Dergisi* 2003; 17(2): 1-7.
46. Dirol F, Cantürk G, Küçük H. 1997-1999 yıllarında Elazığ İli Adli Tıp Şube Müdürlüğünde farik ve mümeyyizlik muayenesi yapılan olguların değerlendirilmesi. *Klinik Adli Tıp Dergisi* 2002; (2): 43-6.
47. Çoltu A, Hancı İH, Ege B, Demircan S. 1988-1992 yılları arasında Bursa'da farik-i mümeyyizlik muayenesine gönderilen çocukların demografik özellikleri. 7. Ulusal Adli Tıp Günleri, Antalya 1993: 51-8.
48. Hancı İH, Ege B. İzmir'de suç işleyen çocukların sosyolojik özellikleri. *Adli Tıp Dergisi* 1993; 9: 3-9.
49. Hancı İH, Aktaş EÖ, Keleş H, ve ark. İzmir Çocuk Mahkemesinde davaları sonuçlanan çocukların demografik özellikleri: 1991-1993. *Adli Tıp Dergisi* 1994; 10: 29-35.
50. Hapçıoğlu B, Aysan MK, Güray Ö. Çocuk suçları ve çevre. *Adli Tıp Dergisi* 1995; 11: 47-54.
51. Yağmur F, Renklidağ T, Cantürk G. Ankara Üniversitesinde 1992-2002 yılları arasında yapılan farik ve mümeyyizlik muayenelerinin değerlendirilmesi. *Adli Psikiyatri Dergisi* 2004; 1(1): 15-20.
52. Cantürk G. Çocuk suçluluğunda adli psikiyatrik değerlendirme. *STED* 2005; 2: 31-5.
53. Çoğan O. Çocuk suçluluğunun değerlendirilmesi ve Edirne Ceza Mahkemelerinde açılan davaların bu yönden incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Disiplinlerarası Adli Tıp Anabilim Dalı, Ankara, 2006.
54. Kunt V. Suç ve çocuk. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2003.
55. Uluğtekin S. Toplumsallaşma ve yeniden toplumsallaşma: soruna kuramsal yaklaşım, hükümlü çocuk ve yeniden toplumsallaşma. Ankara: Bizim Büro, 1991: 26-56.
56. Schwabe CS, Gearing RE, Mackenzie MJ, Brewer KB, Ibrahim R. A meta-analysis of experimental studies of diversion programs for juvenile offenders. *Clin Psychol Rev* 2012; 32(1): 26-33.